

ЗВІТ
ЗАВІДУВАЧА КАФЕДРИ ПОЛІТОЛОГІЇ
ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені В. Н. КАРАЗІНА
ДОКТОРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ФІСУНА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІЙОВИЧА
за 2021-2022 навчальний рік

Кафедра політології філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має повний науково-педагогічний, кадровий та організаційний фундамент підготовки кадрів вищої кваліфікації: ліцензовану спеціальність «Політологія» (бакалаврат та магістратура), фаховий Вісник ХНУ серії «Питання політології» (отримав категорію Б у травні 2020 р.), аспірантуру та докторантуру з політичних наук. Штат кафедри на 2021/2022 навчальний рік було представлено 19 науково-педагогічними працівниками: з них 7 докторів наук (О.Фісун, В.Рубанов, Л.Півнева, М.Шаповаленко, Н.Вінникова, Т.Комарова, Т.Панченко), 12 кандидатів наук (4 кандидатів філософських (О.Баталов, А.Дмитришин, О. Авксентьєв, М. Шильман) і 8 – політичних наук).

Навчально-методична робота

Навчально-методична діяльність професорсько-викладацького складу кафедри політології науки полягала у реформуванні змісту освітніх програм, навчальних планів, організації навчального процесу в межах спеціальності 052 «Політологія» для студентів спеціальності «Політологія» філософському факультеті, політологічних дисциплін для інших факультетів відповідно до Закону України «Про вищу освіту» з урахуванням європейських та світових освітніх стандартів», «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна», «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», з урахуванням досвіду організації викладання політологічних дисциплін у провідних дослідницьких університетах США, Канади та ЄС.

У 2020-2021 навчальному році навчальний процес студентів спеціальності 052 «Політологія» відбувався у межах нових освітніх програм *«Політичні технології та аналіз політики»* (бакалаврській рівень) та *«Глобальні студії та аналіз політики»* (магістерській рівень), як і у 2018/2019 році за результатами стажування за Програмою імені Фулбрайта для науковців у США у 2017/2018 рр. (м. Вашингтон) **вперше в Україні** розроблено та впроваджено в навчальний процес. Програми відкрити з урахуванням та опрацюванням досвіду розробки, акредитації та функціонування відповідних бакалаврських та магістерських програм з політології у провідних дослідницьких університетах м. Вашингтон (George Washington University, George Mason University, Georgetown University, American University) (відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»). Згідно з цими освітніми програмами було розроблено нові нормативні та запропоновано вибіркові курси й загалом оновлено зміст навчальних дисциплін із урахуванням переліку і змісту загальних та професійних компетентностей. Відповідно, удосконалено навчально-методичне забезпечення курсів, зокрема розроблено та оновлено навчальні та робочі програми з політологічних дисциплін. Доцент кафедри **Ю.М. Біденко** взяла участь як

співавторка у підготовці електронного навчального курсу що отримав сертифікат Центру електронного навчання «Демократія: від теорії до практики. Путівник для викладачів. Вид. 3-тє, доп. /пер. з англ.: Г. Герасим, І. Бабаніна. 2021 Міжнар. фундація виборчих систем. Вид. та друк: ТОВ «Гнозіс». 532 с. Ним користуються 39 вишів України.

Головну увагу було приділено науково-дослідній роботі кафедри, підготовці аспірантів до захисту дисертацій, випуску фахового Збірника наукових статей «Вісник Харківського національного університету «Питання політології».

Науково-дослідна робота

Науковий напрямок досліджень кафедри спрямовується згідно з науково-дослідною темою **«Розвиток політичної системи України в порівняльній та глобальній перспективі»** (№ держ. реєстрації 0119U102298). Зміст цієї теми дозволяє розробляти широкий спектр політологічних питань, що знайшло своє відбиття у наукових публікаціях та наукових заходах кафедри.

Так, у 2021/2022 навчальному році наукова робота здійснювалась у таких напрямках:

- організаційне забезпечення підготовки та видання статей викладачів, аспірантів та докторантів кафедри в українських та закордонних наукових фахових журналах з політичних наук та провідних наукових видавництвах: так, у цьому навчальному році :

викладачами, аспірантами та студентами кафедри опубліковано у першому півріччі 2021/22 н.р. 13 статей (7 статей студентів у Збірнику матеріалів XXV Міжнар. молодіжного форуму «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті» (Харків: ХНУРЕ, 2021, підготовлених під науковим керівництвом проф. Т.Г. Комаровою), 8 – у Віснику ХНУ імені В.Н. Каразіна «Питання політології» (вип. 39).

Активну участь у Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях взяли проф. Е.А. Вінникова, доц. І.В. Работягова, асп. А.Д. Младьонова (тези опубліковані), проф. М.В. Шаповаленко. Слід окремо відзначити наукову активність доц. Ю.М. Біденко, яка взяла участь у цілій низці міжнародних конференцій (приміром: 4th Association Exchange Forum (4-ий Форум Асоціацій 21-22.10.2021; Семінар-майстерня «Історія, ціннісні переконання та їхнє значення для успішних держав» (25-29. 10.2021). Програма багатостороннього діалогу Фонду Конрада Аденауера (Відень, Австрія); Онлайн-курс «Досконалість у викладанні: Американський досвід» (Excellence in Teaching: American Experience) від [Дженіфер Дікінсон](#) – професорки, віцепровоста з академічних та студентських питань Ун-ту Вермонт (США) 27.09 -15.11.2021, Львів та ін.)

У другому півріччі 2021/2022 н.р.:

У зарубіжному виданні «Inventing Majorities: Ideological Creativity in Post-Soviet Societies. Mikhail Minakov (ed.)» надруковано спільний розділ монографії : Fisun, Oleksandr & Vinnykova, Nataliya «The Rise of Precarious States: A Shadow Side of Sovereignty Loss» (Stuttgart: ibidem Press, 2022: 205-229).

У фаховому виданні «Політичні дослідження» вийшла стаття проф. **О.А. Фісуна** та ст. викл. **А.О.Авксентьєва** «Дворівнева пропорційна виборча система в Україні: крос-регіональний аналіз першої апробації» (Політичні дослідження. Київ, 2021. №2. С. 62-80) ;

дві статті проф. **Н.А. Вінникової** : «Державні стратегії розвитку та впровадження штучного інтелекту» (Регіональні студії. 2022. № 28), «Китай як глобальна цифрова імперія» (Політикус. Вип. №1. 2022);

Ю.М. Біденко «Інтеграція до ЄС: довгострокові пріоритети та поточні виклики» (Спец. випуск. 2021. С 112-116. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf); а також її стаття «Ukraine: Nations in Transit-2022 Country Report» у зарубіжному виданні (Freedom House. April. 2022. <https://freedomhouse.org/country/ukraine/nations-transit/2022>);

проф. **Л.М. Півневої** «Право на інформацію як основа діяльності в Україні» (Science Rise: Juridical Science. К., 2021. Т.4(18). С.4–8).

Ст. викл. **Авксентьєв А.О.** опублікував 2 аналітичні науково-популярні статті: «Переформатування українського політичного поля: крах «проросійського блоку» (<https://od.org.ua/%d0%bf%d0%b5%d1%80%d0%b5%d1%84%d0%be% d1%80%d0%bc%d0% b0% d1%82%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d1%83%d0% ba%d1%80%d0% b0% d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%bf% d0% be%d0%bb% d1%96% d1%82/>) та «Ракетними ударами по університетам» (<https://od.org.ua/%d1%80%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82%d0%bd%d0%b8%d0%bc%d0%b8-% d1%83%d0%b4%d0%b0% d1% 80%d0%b0%d0%bc%d0%b8-%d0%bf% d0%be-%d1%83%d0%bd% d1%96%d0% b2%d0%b5%d1%80%d1%81%d0%b8%d1%82%d0%b5%d1%82%d0%b0%d0%bc/>). Він також опублікував цілу низку *Цикл науково-популярних статей* (у рамках проекту АЦ «Обсерваторія демократії» «Promoting Democratic Elections in Eastern Ukraine»): «Політичний портрет воюючої Харківщини: ТОП-5 політичних трансформацій», «Політичний портрет воюючої Харківщини: ТОП-5 «зниклих безвісти» політиків», «Політичний портрет воюючої Харківщини: ТОП-5 відкритих зрадників», «Робота харківської мерії в умовах війни», «"Воєнний квартал": як працювали «нардепи-списочники» від Харківщини перші 3 місяці війни», «"Воєнний квартал": як працювали «нардепи-списочники» від Харківщини перші 3 місяці війни»

За 2021/22 навчальний рік силами редакційної колегії Вісника ХНУ імені В.Н. Каразіна серія «Питання політології» видано 39, 40 випуски, готується до друку випуск 41. У 39 випуску опубліковано 7 статей викладачів та аспірантів кафедри.

Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна серія «Питання політології» підтвердив свою фаховість та отримав категорію «Б» (наказ МОН від 14.05.2020 р.), що посилює науковий потенціал та сприятиме подальшій інтеграції його у світовий науковий простір, тобто у перспективі просуванню його до наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection (категорія «А»).

Не залишаються поза увагою залучення студентів до наукової роботи, що допомагає їм набувати навички наукової роботи, доручення до сучасних наукових студій у галузі політичних наук. Так, у збірнику XXV Міжнар. молодіжного форуму «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті» (20-22. 04.2021) Т. 8. опубліковано тези 6 студентів-політологів (н. кер. – проф. Комарова Т.Г.): Волинська Я. А., Григор'єв Є.О., Долга З.О., Латіпова А.С., Кушнерьова Т. В, Норенко П.А. Студент Норенко П.А. (ОП-32) – посів 1 місце, XXVI 1-го етапу Всеукр. конкурсу студ. наук. робіт зі спеціальності Політологія (груд 21- січ. 22) (Харків, ХНУ імені В.Н. Каразіна). (наук. кер. – проф. Комарова Т.К.). Студент Павло Норенко є переможцем 1го етапу конкурсу та учасник 2го турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з Політології (м.Умань)

Значну увагу кафедра приділяє підготовці висококваліфікованих наукових кадрів. У вересні 2021 р. отримав диплом кандидата політичних наук С.В. Валесяна після захисту дисертації «Історичний капіталізм та сучасний світовий порядок: політологічний вимір» у травні 2021 р. на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. У кінці 2021 року відбулися захисти за новими правилами зі спеціальності 052 – Політологія:

1. Попков Д. О. Політико-інституційні засоби консолідації розколотого суспільства. ХНУ імені В.Н. Каразіна. Спецрада ДФ 64.051.049. 28.12.2021. Рішення Вченої ради ХНУ імені В.Н. Каразіна «Про видачу дипломів д-ра філософії». від 11.04.2022, прот.№ 7. Отримано Диплом ДР №003556.

2. Литвин В. А. Неформальні інститути у процесі формування регіональних ідентичностей Донбасу. Спецрада ДФ 64.051.049. 28.12.2021. Рішення Вченої ради ХНУ імені В.Н. Каразіна «Про видачу дипломів д-ра філософії». 27.04.2022р., прот. № 8. ДР № 004177.

3. Младьонов А.Д. Інформаційна війна і політика безпеки: політико-правовий вимір. 29.12.2021 Рішення Вченої ради ХНУ імені В.Н. Каразіна «Про видачу дипломів д-ра філософії» від 27.04.2022р., прот. № 8. ДР № 004178

Одним із пріоритетних напрямків роботи кафедри є організація стажувань та наукових досліджень співробітників у провідних наукових центрах та дослідницьких університетах світу та участь у міжнародних політологічних заходах (відповідно до проекту 1.1. «Підвищення конкурентної здатності університетської науки у світовому академічному просторі» за напрямом І Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»), у т.ч. у 2021/2022 н.р.:

Біденко Ю.М. взяла участь у Семінарі «Переосмислення української ідентичності», The Aspen Institute-Kyiv 24.07. 2021 (м. Київ) за проектом «Переосмислення української ідентичності» ініційований Міністерством культури та інформаційної політики України та реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу, а у 21-22 жовтня 2021 р. – у роботі 4th Association Exchange Forum (4-ий Форум Асоціацій), організованому Форум організований Міжнародним фондом «Відродження» та Центром «Нова Європа» у партнерстві з Інститутом європейської політики та реформ (Кишинів), програмою інтеграції в ЄС Фонду «Відкрите суспільство Грузія», в рамках проекту EU4USociety, який фінансується ЄС;

Біденко Ю.М. також взяла участь у Семінарі-майстерні «Історія, ціннісні переконання та їхнє значення для успішних держав» (25-29.10.2021). Програма багатостороннього діалогу Фонду Конрада Аденауера (Відень, Австрія); Онлайн-курс «Досконалість у викладанні: Американський досвід» (27.09 -15.11.2021, Львів – отримано сертифікат); з 3.11.2021 по 2.03.2022 проведення наукового дослідження у межах реалізації права на академ. мобільність в Ун-ті Джорджа Вашингтона. Наказ ХНУ імені В.Н. Каразіна № 0902-2/8331 від 26.10.21.

Біденко Ю.М. 17.05.2022 – Інтерактивна лекція «Цінності Європейського Союзу та Лісабонська Угода» <https://www.eustudydays.in.ua/>; 18.05.2022 – Лекція «Історія політичного розвитку ЄС» та його інститутів <https://www.eustudydays.in.ua/pro-nas/>; 1.03.2022 – спікерка наук. панелі “Ukraine on Fire: Voices on the Ground” (1.03.2022 – спікерка наук. панелі “Ukraine on Fire: Voices on the Ground”) – <https://munkschool.utoronto.ca/event/31395>; 18.03. 2022 – спікерка наукової панелі «Faculty and Students on the War in Ukraine»

https://events.cornell.edu/event/faculty_and_students_on_the_war_in_ukraine; 12.04.2022 – виступ на семінарі «Perspektywy stosunków Ukrainy z Unią Europejską: pogłębiona współpraca, statuskandydata, członkostwo?» (Кафедра Європейської політики, Університет Варшави (Польща) <https://wnpism.uw.edu.pl/perspektywy-stoskow-ukrainy-z-unia-europejska-poglebiona-wspolpraca-status-kandydata-czlonkostwo/>; 28.04.2022 – спікерка наук. панелі Telegram 3: Wheredohopeslie? Participatory democracy and the burgeoning civil society in Ukraine (School of Social Work&Sociology, University of East Anglia, Велика Британія) та інші.

Авксентьєв А.О. Доповідь «Кращі практики децентралізації: досвід країн ЄС для України» на науково-практ. круглому столі у Сумському державному університеті, 27 травня, в рамках реалізації освітнього проєкту ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH-101047645 - «EULOCDEM: Локальна демократія: кращі європейські практики для України»

Мовчан У.І. взяла участь у таких заходах «24 Hours of Expert Lectures Related to the Invasion» (виступ з доповіддю) – 17.03.2022; «Between the EU and Russia: Domains of Diversity and Contestation» (доп.) – 29-30.04.2022

Організаційна та навчально-виховна робота

Важливою складовою розвитку кафедри у 2021/2022 навчальному році була її популяризація, що забезпечувалось організацією роботи з постійного оновлення сайту кафедри, активації її діяльності у соціальних мережах через просування сторінки кафедри у соціальних мережах Facebook та Instagram та постійне оновлення змісту профілів викладачів кафедри у ORCID ID, Google Академія, ResearchGate. Зокрема у 2019/2020 навчальному році було реалізовано таке:

- розроблено та впроваджено рекламну кампанію для сприяння набору на освітні програми спеціальності «Політологія» (відповідно до проєкту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- створено та реалізовано SMM-стратегію для просування бренду «Karazin Political Science» (регулярне оновлення facebook-сторінки «Кафедра політології ХНУ Каразіна - Political Science / Karazin University», facebook-групи «Political Science@Karazin Kharkiv University» та instagram-акаунту «Karazin Political Science» (відповідно до проєкту 2.1. «Абітурієнт Каразінського» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»);

- висвітлено результати наукової та науково-дослідної діяльності, кафедральних подій на сайтах факультету і університету (відповідно до проєкту 1.6. «Ефективна аспірантура та докторантура» за напрямом I Стратегії розвитку університету «Університетська наука у 2025 році»);

- проведено профорієнтаційну роботу з майбутніми абітурієнтами бакалаврських освітніх програм, вступниками до магістратури за профілем кафедри (у т.ч. розповсюдження серед навчальних закладів інформаційних матеріалів про освітні програми спеціальності «Політологія»);

- забезпечено реалізація договорів з роботодавцями для проходження практики та стажування студентів, у т.ч. з департаментом масових комунікацій Управління внутрішньої політики ХАДО (дог. № 0202Д від 01.10 2015р.) та департаментом економіки і міжнародних відносин ХАДО (дог. № 0202K035 від 01.10.2015р.

(відповідно до проекту 2.6 «Практична складова освітнього процесу» за напрямом II Стратегії розвитку університету «Освітня діяльність у 2025 році»).

На кафедрі функціонує Громадська організація «Асоціація політологів Слобожанщини» та «Аналітичний центр «Обсерваторія демократії».

Звіт затверджено на засіданні кафедри від 8 вересня 2022 р., протокол № 1.

Зав. кафедри політології
філософського факультету, проф.

Олександр ФІСУН